PH41G0

Målkonflikter och folkhälsa

Kursbekrivning, VT-2024

Insitutionen för folkhälsovetenskap

Stockholms universitet

Kursens innehåll

Både folkhälsovetenskapen och det praktiska folkhälsoarbetet präglas av interna motsättningar och en rad olika perspektiv på det goda livet. Exempelvis kan vissa åtgärder som syftar till att förbättra kollektivets hälsa potentiellt stå i konflikt med andra hälsofrämjande faktorer, såsom individens självbestämmanderätt. Vad som bedöms vara en lämplig ansvarsfördelning mellan individ och samhälle och vilka åtgärder som anses vara befogade inom det hälsofrämjande arbetet är beroende av en rad faktorer: tid och plats, typen av folkhälsoproblem, värderingar, normer och politisk ideologi. Dessutom påverkas folkhälsan av en rad andra områden bortom det specifika folkhälsoarbetet.

Det organiserade arbetet för folkhälsans förbättring har resulterat i förlängda liv och minskat lidande, men kan delvis också betraktas med högst berättigad skepsis. Kursen kommer att behandla tre aspekter av historiskt och samtida folkhälsoarbete. Dessa dimensioner av folkhälsoarbete uppvisar var för sig en rad inneboende konflikter, former av maktutövning, intressemotsättningar och kopplingar till specifika hälso- och sjukdomstillstånd.

1. *Folkhälsa som samhällsprojekt*

Under 1900-talets långtgående moderniseringsprocesser har folkhälsa använts som en central del i ett ideologiskt mycket tänjbart samhällsprojekt. Värdet av en frisk befolkning i ett modernt och framstående land blev till visionen som kom att prägla stora delar av den svenska socialpolitiken under förra seklets första hälft. Men hur långt skulle man gå i strävan att förbättra befolkningens hälsa? Vilka inskränkningar i individens rätt att gestalta sitt eget liv kunde vara befogade i syfte att uppnå målet om en långlivad och sund befolkning?

Det tidiga 1900-talets folkhälsopolitik baserade inte bara på välfärdsreformer och omsorg om samhällets utsatta, utan också på kallhamrade socialhygieniska resonemang som i värsta fall utmynnade i steriliseringspolitikens och eugenikens bottenlösa mörker. Resultatet blev ett systematiskt arbete för en ideologiskt präglad idé om kollektivets bästa, ofta med individens autonomi, välmående eller till och med liv som insats.

2. Pekpinnar och affärsmöjligheter
Under 1900-talets andra hälft gick folkhälsoarbete i viss mån från att vara ett övergripande samhällsprojekt till att i högre grad handla om mer eller mindre frivilliga rekommendationer och informationskampanjer. Folkhälsofrämjande insatser började betraktas som mer harmlösa (om än något paternalistiska) förmaningar kring vikten av en sund livsstil. Rent tematiskt handlar denna typ av folkhälsoarbete ofta om vad människan bör och inte bör göra med sin kropp.

Vanligt förekommande ämnen är kost och motion, sömn, allmän livsföring, sexualitet samt alkohol och droger. Med avseende på just psykoaktiva substanser har emellertid motreaktioner uppstått. Värnandet om individens frihet och en rörelse bort från modernitetens rationella och framstegsorienterade ideal har ibland fungerat som en motvikt mot hård reglering av alkohol och droger. Vid sidan av det idédrivna motståndet mot långtgående regleringar finns det också kommersiella aktörer som förespråkar en liberalisering av samhällets inställning till psykoaktiva substanser.

Just kommersiella intressen är något som också måste beaktas när sjukvården och annat hälsofrämjande arbete görs till föremål för marknadens och det privata näringslivets principer. De reformer som brukar sammanfattas som ”new public management” syftar till effektivisering och kvalitetsförbättring, men har också kritiserats för att resultera i raka motsatsen.

Annan forskning berör de sätt på vilka folkhälsoarbetet utövas. Istället för uttalade tvångsåtgärder begagnar sig folkhälsoarbetet nu i regel av mer subtila former av maktutövning, vilket för den sakens skull inte betyder att området är befriat från konfliktpotential. Hälsofrämjande arbete tar istället plats på en arena vid sidan av en rad andra samhällspolitiska, ekonomiska och individuella intressen som på olika sätt reglerar och påverkar människors beteenden.

3. Helheter och gränsland
På senare år har Sveriges folkhälsopolitiska ambitioner formaliserats i en rad styrdokument, vars inriktning har präglats av den aktuella regeringens politiska hemvist. Detta kan ses som en indikation på att frågor kring hälsa och sjukdom är ett fortsatt höggradigt politiserat område, med en rad inblandade aktörer.

Inte minst coronapandemin innebar att folkhälsoarbetet tvingades förhålla sig till denna intressepluralism. Under pandemin handlade det politiska arbetet ofta om avvägningar kring vilka åtgärder som skulle vidtas för att skydda befolkningen från smitta och sjukdom, men också minimera de negativa konsekvenserna för övriga eftersträvansvärda värden som fri rörlighet, utbildning och ekonomisk tillväxt.

Samtidigt som folkhälsoarbetet alltså förväntas ta hänsyn till det övriga samhället, så har hälsa också blivit något som ska beaktas i övrig politikutveckling (”*health in all policies*”). Hälsa och sjukdom som del av en helhet är utgångspunkten i den nyare form av folkhälsovetenskap som inte bara betraktar förhållandet mellan individer och enskilda befolkningar, men också tar hänsyn till globala och ekologiska faktorer (t.ex. *”global hälsa”*, *”one health”* och *”planetary health”*). Inte minst syns detta i arbetet kring FN:s globala hållbarhetsmål (Agenda 2030) och i analysen kring de inbördes synergierna och konflikterna mellan de respektive målen.

Undervisningstillfällen
Undervisningen baseras på föreläsningar och seminarier. Närvaro vid seminarierna är obligatorisk. Frånvaro kompenseras genom ersättningsuppgifter. Undervisningen sker i huvudsak på svenska. Undervisning och kurslitteratur på engelska kan förekomma. Seminarierna kommer att äga rum i uppdelad studentgrupp, vidare information ges vid första föreläsningstillfället.

Läsanvisningar och seminariefrågor kommer att göras tillgängliga via lärplattformen Athena.

Kunskapskontroll och examination
Kursen examineras genom två uppgifter.

a) Examinationsformer

Examination 1. Flervalstest
Lärandemål 1–2 examineras genom ett flervalstest. Betygsättning sker enligt en målrelaterad sjugradig skala (A-F).

Examination 2. Individuell skriftlig hemtentamen
Lärandemål 3–4 examineras genom en individuell skriftlig hemtentamen. Betygsättning sker enligt en målrelaterad sjugradig skala (A-F).

Intyg om särskilt pedagogiskt stöd
Om studenten har ett intyg från Stockholms universitet med rekommendation om särskilt stöd har examinator rätt att ge ett anpassat prov eller låta studenten genomföra provet på ett alternativt sätt.

c) Betygskriterier

Principerna för sammanvägning är att flervalstestet utgör 1/3 (max. 20 poäng) av slutbetyget och den individuella inlämningsuppgiften utgör 2/3 (max. 40 poäng) av slutbetyget.

Betyg A
Närvaro vid seminarierna eller fullbordade kompletteringsuppgifter samt sammanlagt 54 - 60 poäng på examinationsuppgifterna.

Betyg B
Närvaro vid seminarierna eller fullbordade kompletteringsuppgifter samt sammanlagt 46 - 53 poäng på examinationsuppgifterna.

Betyg C
Närvaro vid seminarierna eller fullbordade kompletteringsuppgifter samt sammanlagt 38 - 45 poäng på examinationsuppgifterna.

Betyg D
Närvaro vid seminarierna eller fullbordade kompletteringsuppgifter samt sammanlagt 31- 37 poäng på examinationsuppgifterna.

Betyg E
Närvaro vid seminarierna eller fullbordade kompletteringsuppgifter samt sammanlagt 21- 30 poäng på examinationsuppgifterna.

Betyg Fx
Otillräcklig närvaro vid seminarierna eller ofullbordade kompletteringsuppgifter och/eller sammanlagt 0-20 poäng på examinationsuppgifterna

Betyg F
Otillräcklig närvaro vid seminarierna eller ofullbordade kompletteringsuppgifter och/eller sammanlagt 0-20 poäng på examinationsuppgifterna.
Om den skriftliga inlämningsuppgiften inte bedöms kunna revideras, eller om kompletterande omarbetning av betyget Fx inte uppfyller kraven för godkänt betyg, erhålls betyget F.

Lärplattformen Athena
Vi använder lärplattformen Athena (itslearning) för att dela information och kursmaterial. Du loggar in med ditt universitetskonto via:
https://athena.itslearning.com/

Schema
Kursens schema hittar du i TimeEdit via kursens hemsida och via kurssidan i Athena.

Litteratur
Litteraturlistan hittar du på kursens hemsida och på kurssidan i Athena.

Referenshantering
APA:s system ska användas för all referenshantering.
En referensguide till APA hittar du här: https://kib.ki.se/skriva-referera/skriva-referenser-apa-vancouver/referensguider/referensguide-apa-7
Med hjälp av ett referenshanteringsprogram kan du organisera dina referenser och infoga referenser och litteraturförteckning enligt valfri referensstil när du skriver. På bibliotekets webbsida finns en informationsfilm som du kan titta på, och information om några av de vanligaste programmen. Läs mer på sidan: https://www.su.se/stockholms-universitetsbibliotek/tjänster-och-stöd/för-dig-som-skriver-uppsats

Plagiat

Plagiat, fusk och självplagiat är förbjudet i samband med alla delar av kursen.
Du får inte kopiera text från kurslitteraturen eller andra källor, och inte heller återge andras idéer och arbeten som dina egna – detta utgör plagiat. Referat ska alltid vara skrivna med egna ord och efterföljas av en korrekt referens. Korta citat (med citattecken) accepteras vid behov, men bör användas sparsamt och ska alltid åtföljas av en egen tolkning samt referens med sidnummer. Självplagiat innebär att man återanvänder sina egna texter, utan att tydligt hänvisa till den text som återanvänds. Det kan handla om tidigare publicerade eller examinerade uppgifter som hemskrivningar eller självständiga arbeten (uppsatser/examensarbeten).
Alla skriftliga examinationer kontrolleras i ett textmatchningsverktyg. Misstanke om plagiat, fusk eller självplagiat kommer att rapporteras till Disciplinnämnden vid Stockholms universitet.
Läs mer här: www.su.se/medarbetare/organisation-styrning/styrdokument-regelboken/utbildning/regler-och-handläggningsordning-för-disciplinärenden-1.605869

För studenter som beviljats särskilt pedagogiskt stöd

Du behöver informera studievägledaren (studievagledare.publichealth@su.se) senast vid terminsstart om ditt behov av stöd. I samband med detta ska du visa upp ”Rekommendation om anpassning i studiesituationen” som du erhållit i form av ett intyg från samordnaren av särskilt pedagogiskt stöd vid Stockholms universitet.
Kontakta också studievägledaren i samband med introduktionen av en ny kurs för att planera för eventuella anpassningar som behöver göras vid examinationen.

Kontaktinformation

Kursansvarig lärare
Karl Gauffin, karl.gauffin@su.se

Utbildningsadministratör
kursadmin.publichealth@su.se

Studievägledare
studievagledare.publichealth@su.se

Studierektor, grund- och avancerad nivå
studierektor.ga.publichealth@su.se

Bilder från Pixabay och Wikimedia commons.
Målningen på framsidan är ett utsnitt ur "Nederländska ordspråk" av Pieter Bruegel d.ä. (1559).